

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

שבועות פרק שישי – דף מספר 10

בס"ד, כ"ז בשבט תשס"ח.

טענו חטין והודה לו בשעורין – עיון בספרות התנאים

א. פתיחה

נפתח את הלימוד בשיעור בהשלמת נושא שתי כסף בשבועות שונות, ומשם נפתח בלימוד של הסוגיות העוסקות בדין טענו חטין והודה לו בשעורין. הנושא נדון במשנה ובשאר מקורות התנאים, ובסוגיית הבבלי מ"א העוסקת בדין טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהם. אנו נמקד את תשומת לבנו בלימוד לעולה מהמשנה ומשאר מקורות התנאים באשר ליסוד הדין ופרטיו, וליחס שבין רבן גמליאל ואדמון.

ב. מדרשי הלכה

1. עיינו בקטע המצורף ממכילתא דר"י.
2. עיינו במכילתא דרשב"י למשפטים כ"ב, ח (מצורף).
3. נקודות לעיון:
  - א) שימו לב לטרמינולוגיה של המכילתות – לדוגמאות ולמושגים.
  - ב) מה משמע מהסבר המכילתא דרשב"י באשר לטיב הדין של טענה ממין ההודאה?
  - ג) מה שיטת המכילתא דרשב"י באשר לטענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן?

ג. משנה שבועות

1. עיינו במשניות פרק ו' בשבועות, בנוסח הדפוסים ובכ"י קויפמן (היעזרו בטבלה המשווה שנשלחה לכם).
2. כבר עסקנו בשינויי הנוסח של הכותרת השנייה במשנה א'. גם אם הדין של "הודאה ממין הטענה" לא נמצא בכותרת הפרק, האם הוא נמצא במשניות הפרק? מה בין ניסוחו כדין עצמאי ובין הימצאותו במקרי הפרק אך ללא כלל עצמאי? קחו בחשבון את הניסוח של מכילתא דרשב"י.
3. משנה ג':
  - א) שימו לב לעיצוב הספרותי המצוי במעבר בין המקרים – מכסף וזהב למטבעות; מתבואה, פירות וקטניות לחטים ושעורים; מקנקנים לכלים.
  - ב) ליטרה זהב וכסף לעומת מטבעות – מה הגדרת "מין הטענה" לפי פשט המשנה? עיינו באוקימתא של ר"א בגמרא מ. וראו כיצד הוא מצמצם את ההגדרה. מה פשרו?
  - ג) מחלוקת רבן גמליאל וחכמים – מהו הסבר שיטת ר"ג? עיינו מב. רש"י ד"ה ורבן גמליאל מחייב.
4. אדמון וחכמים:
  - א) ראו את נוסח כ"י קויפמן "שהטוען", לעומת נוסח הדפוס "הטוען". מהו ההבדל?
  - ב) ראו את חילוף הנוסח בהסבר של אדמון (מומלץ לעיין גם בעדי הנוסח של משנת כתובות).
  - ג) לאור זאת, נסו לפרש את עמדת רבן גמליאל בדין טענו חטים והודה לו בשעורים.
5. עיינו בסוגיה כתובות קח:, וראו את ההסברים השונים בסוגיה למחלוקת אדמון וחכמים:
  - א) מפו את שמות הדוברים בסוגיה. מי מהם פירש את המשנה ישירות, ומי מתוך נקיטת עמדה ביחס למימרה של שמואל?
  - ב) ראו שם תד"ה אי הכי.
6. אמנם טרם למדנו את הסוגיה מ.. בשלב זה נעיין רק בסוף הסוגיה, "איתיביה ר' אבא בר ממל לר' חייא... הא מני אדמון היא".
  - א) מהו היחס בין אדמון ורבן גמליאל לפי סוגיה זו?
  - ב) תד"ה לימוד ערוך וברמב"ן על הסוגיה.
7. דיון על פרשנות המקרה של אדמון בשלהי סוגית הירושלמי בשבועות ובכתובות על משנת אדמון וחכמים.
8. לסיכום - סכמו את יסוד הדין של הודאה ממין הטענה בספרות התנאים, ההגדרה של "ממין הטענה", ההסברים השונים לאדמון, והסבר שיטת רבן גמליאל.

דף מקורות לשיעור של הרב מאיר ליכטנשטיין

שבועות פרק שישי – דף מספר 10

בס"ד, כ"ז בשבט תשס"ח.

מכילתא דרבי ישמעאל משפטים - מס' דנזיקין פרשה טו

אשר יאמר כי הוא זה - שזה או' זה הוא וזה או' אינו הוא; מיכן אמרו: עד שתהא הודייה ממין הטענה.¹

מכילתא דרבי שמעון בר יוחאי פרק כב פסוק (ח) על

טענו שור וחמור ושה והודה באחד מהן הרי זה חייב
שנא' על שור ועל כל אבידה אשר יאמר כי הוא זה
ועל חמור ועל כל אבדה אשר יאמר כי הוא זה
ועל שה (ועל חמור) ועל <כל> אבדה אשר יאמר כי הוא זה.
טענו בשור והודה בשה והודה בשור פטור.
מה ראית להביא את זה ולהוציא את זה?

5

מביא אני את זה שהודה במקצת טענה ומוציא אני את זה שלא הודה במקצת טענה. 10

מנה לי בידך

אין לך בידי

היה לך בידי ונתתי לך

יש לי בידך מנה כסות ומנה בהמה

15

פטור

ונתתי² לך מהן חמשים דינר חייב.

מה ראית להביא את זה ולהוציא את זה?

מביא אני את זה שהודה ממין הטענה ומוציא אני את זה שלא הודה ממין הטענה.

תלמוד בבלי מסכת כתובות דף קח עמוד ב - דפוס 20

מתני'.

הטוען את חבירו כדי שמן והודה בקנקנים,

אדמון אומר: הואיל והודה במקצת הטענה ישבע,

וחכ"א: אין הודאת מקצת ממין הטענה.

אמר רבן גמליאל: רואה אני את דברי אדמון.

25

גמ'.

שמע מינה לרבנן, טענו חטין ושעורין והודה בשעורין - פטור;

לימא, תהוי תיובתא דרב נחמן אמר שמואל,

דא"ר נחמן אמר שמואל: טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהן - חייב!

אמר רב יהודה אמר רב: בטוענו מדה.

30

אי הכי, מ"ט דאדמון?

אלא אמר רבא:

דכולי עלמא היכא דאמר ליה מלא עשרה כדי שמן יש לי בכורך - שמן קטעין ליה, קנקנים לא קטעין ליה,

עשרה כדי שמן מלאים יש לי אצלך - שמן וקנקנים קטעין ליה,

כי פליגי - היכא דאמר ליה עשרה כדי שמן יש לי אצלך,

אדמון אומר: יש בלשון הזה לשון קנקנים, ורבנן סברי: אין בלשון הזה לשון קנקנים.

אלא טעמא דאין בלשון הזה לשון קנקנים, הא יש בלשון הזה לשון קנקנים - חייב,

לימא, תיהוי תיובתא דר' חייא בר אבא, דא"ר חייא בר אבא: טענו חטין ושעורין והודה לו באחד מהם - פטור!

אמר רב שימי בר אשי: נעשה כמי שטענו רימון בקליפתו.

מתקיף לה רבינא: רימון בלא קליפתו לא מינטר, שמן מינטר בלא קנקנים!

40

אלא הכא במאי עסקינן -

דאמר ליה: עשרה כדי שמן יש לי אצלך,

ואמר ליה אידך: שמן לא היו דברים מעולם, קנקנים נמי חמשה אית לך וחמשה לית לך,

אדמון אומר: יש בלשון הזה לשון קנקנים, ומגו דקמשתבע אקנקנים, משתבע נמי אשמך על ידי גלגול;

ורבנן סברי: אין בלשון הזה לשון קנקנים, מה שטענו לא הודה לו, ומה שהודה לו לא טענו.

45

¹ כך בכל כתבי היד. בדפוסים: 'במקצת הטענה'.

² בכ"י אוקספורד, הנוסח הוא: "נתתי".